

Drugi članki ali sestavki/1.25

Mojca Račič Simončič

RAZSTAVA *TRIDES&D*, SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

17.–19. OKTOBER 2005

Vhod v razstavni prostor – prispevki članov SED. Foto: Miha Habič, 17. 10. 2005

Ker je bila razstava TRIDES&D, ki je nastala ob istoimenskem praznovanju tridesetletnice Slovenskega etnološkega društva, sprva zamišljena zgolj kot popestritev predavalnice SEM, kjer naj bi bilo praznovanje, sva z Melito Feltrin, študentko drugega letnika etnologije in kulturne antropologije na Filozofski fakulteti, želeli pripraviti razstavo brez običajnih razstavnih panojev ali vitrin. Prvotno zamisel o postavitvi samostojnih figur iz valovite lepenke pa sva morali pozneje zaradi izbire drugega razstavnega prostora in narave materiala nekoliko prilagoditi. Na željo organizacijskega odbora, da je praznovanje v osrednji, razstavni hiši SEM, smo nov prostor za razstavo našli v tedaj še nedokončani muzejski kavarni. Za razstavo smo ga prilagodili oziroma zaokrožili s postavitvijo večnamenskih panojev na kamnitih podstavkih, ki so hkrati rabili tudi kot opora za figure iz lepenke. Poleg osrednjega dela razstave smo na hodniku pred kavarno pripravili še dva manjša tematska razstavna sklopa, ki bosta na kratko predstavljena v drugem delu besedila.

Osrednji del razstave je zaokrožalo enaintrideset figur iz valovite lepenke. Izdelane so bile v duhu otroških izrezank, ki nastajajo z zgibanjem papirja in izrezovanjem več enakih, medsebojno povezanih figur ali drugih likov. Vsaka figura je predstavljala eno leto društvenega delovanja v obdobju med letoma 1975 in 2005. Krog naj bi simboliziral ples dogodkov skozi vseh trideset let, sklenjenost rok medsebojno povezanost članov, razgibana postavitev pa naj bi pričarala radoživo

Leto 2003 – delček razstave. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

delovanje društva.

Leva figura na hrbtni strani zadnjih dveh panojev kroga je hkrati rabila kot usmerjevalec na razstavo in kot legenda, desna pa kot povezovalni element z enim od obeh dodatnih segmentov razstave. Pred vstopom v razstavni krog je obiskovalec na legendi razbral pomen miniaturnih predmetov, ki so na figurah oziroma panojih predstavljali simbole za posamezne dogodke. Označeni so bili le dogodki, ki so bistveno zaznamovali delovanje društva, oziroma ki so bili v določenem obdobju stalnica delovanja SED. Luna je na primer predstavljala etnološki večer, usta posvet, tračnice Vzporodnice med slovensko in hrvaško etnologijo, kolo rajžo, svinčnik menjavo urednika Glasnika SED, roža Murkovo nagrado, in podobno. Tako je lahko obiskovalec glede na gostoto atributov pri posamezni figuri spoznal, kdaj je bilo društveno dogajanje bolj in kdaj manj pestro. Vsaka figura je imela še žep, iz katerega je kupal »robček« z oznako letnice, ki jo je označevala figura, in s poimenovanjem pomembnejših dogodkov v tem letu. Posamezne figure so bile okrašene s kravatami oziroma lentami. Na ta način smo poudarili leta, v katerih je prišlo do menjave predsednika oziroma predsednice.

Na panojih oziroma figurah je bila za posamezna leta predstavljena tudi publicistična dejavnost društva, in sicer s pomanjšanimi črno-belimi kopijami naslovnice *Glasnika SED* in zvezkov iz zbirke *Knjižnica Glasnika SED*. Posebno mesto na razstavi pa je pripadlo najnovejši številki društvenega glasi-

Program je nadaljevala skupina Cof. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

V obzoru razstave: mag. Daša Hribar, dr. Katalin Munda Hirnök, doc. dr. Aleš Gačnik, Nadja Valentinčič Furlan in Iztok Ilich. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

Avtorici razstave, študentka Melita Feltrin in Mojca Račič Simončič. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

la, ki je izšla tik pred praznovanjem tridesetletnice. Dva kupa tretje letošnje številke, ki je bila sicer v duhu tridesetletnice, ne pa tematska kot predhodna,¹ sta bila hkrati povezava med osrednjim delom razstave in enim od obeh njenih dodatnih segmentov. Zakladnico znanja, ujetega v društveno knjižno zbirko, smo predstavili kot nekoč povsem običajno shrambo z lesenimi policami in s steklenimi kozarci za ozimnico. V kozarcih je bilo namesto marmelade in kislih kumaric varno shranjenih vseh šestintrideset zvezkov knjižne zbirke Knjižnica *Glasnika SED*.

Eno od obeh uvodnih figur, ki sta obiskovalce sprejeli in usmerjali na razstavo, smo za razliko od drugih »oblekli« v predpasnik. S tem smo želeli opozoriti na povečano kopijo dopisa na steni v ozadju, ki se je začel z motom: ...*si potno čelo briše ob predpasnik, a roka glej, že sega po nov Glasnik* ... Z dopisom je namreč pred tridesetimi leti prvi uredniški odbor *Glasnika Slovenskega etnološkega društva* pod vodstvom Janeza Bogataja pridobil nove naročnike društvenega glasila. V žepu predpasnika pa so obiskovalci hkrati lahko našli zloženko razstave, v kateri so bili predstavljeni poslanstvo društva, vse pomembnejše akcije v tridesetletni društveni zgodovini, predsedniki SED, uredniki *Glasnika SED* in uredniki *Knjižnice SED* ter prejemniki Murkove nagrade, priznanja in listine.

Med dodelavo koncepta omenjenih dveh sklopov razstave pa se je porodila še zamisel, da bi k pripravi razstave povabili kar vse člane društva in jih na ta način pritegnili k aktivnejšemu praznovanju. Zato smo članom društva poslali vabilo s prošnjo, da bi se na razstavi predstavili s predmetom ali čim drugim, kar jih povezuje z delovanjem društva oziroma kar jih opredeljuje kot člane SED in s čimer bi se radi predstavili kolegom in širši javnosti. Po pričakovanju odziv ni bil prav velik; kljub temu, da je svoje prispevke poslalo le triindvajset članov, se je nabralo več kot sedemdeset enot gradiva. Odločili smo se, da z njegovo pomočjo pripravimo samostojen, tretji razstavni sklop. Več članov, ki niso poslali svojega prispevka, je v pogovoru ali pozneje ob ogledu razstave zamisel pohvalilo. Hkrati so se opravičevali, da zaradi pomanjkanja časa niso utegnili poslati svojega prispevka, da niso našli nič primerne ali pa so se bali, da se ne bi, če se drugi ne bi odzvali vabilu, preveč izpostavljali. Prav to pa je bil tudi eden od namenov razstave, in sicer, da se etnolog, ki zaradi raziskovanja načina življenja tako ali drugače vedno izpostavlja druge, enkrat izpostavi sebe.

Večina članov se je predstavila z enim predmetom ali z več istovrstnimi, ki so se navezovali na en segment njihovega delovanja ali življenjskega obdobja. Nekaj je bilo tudi bolj kompleksnih predstavitev, ki so nakazovale različne segmente delovanja v različnih življenjskih obdobjih. Ena predstavitev pa je z dvema predmetoma obeleževala obdobje od najzgodnejšega stika z etnološko srenjo do aktualnega dogodka izpred nekaj dni. Pridobljeno gradivo smo razstavili na stojalu za knjige, dragoceneje v manjši vitrini, fotografije in dopise pa na steni za njo. Vsak predmet smo označili z

¹ Tridesetletnici SED je bila posvečena številka 1/2 istega letnika, v kateri so bili objavljeni intervjuji s skoraj vsemi dotedanji predsednicami in predsedniki.

lističem, na katerem sta bila samo dva podatka: ime člana in letnico vpisa med člane SED. Razstavljeno gradivo lahko po vsebini razdelimo v naslednje skupine:

- gradivo, ki se navezuje na posameznikovo študentsko obdobje in v zvezi s tem predvsem na bolj vesele trenutke (brucovanje, ekskurzije, praznovanje 40-letnice Oddelka za etnologijo);
- prvo samostojno etnološko delo (proseminarska naloga, objava v reviji, zborniku);
- monografska objava v okviru *Knjižnice Glasnika SED*;
- uredništvo *Glasnika SED*;
- publicistična dejavnost v okviru drugih založb (uredniško delo, monografska objava)-
- poklicna dejavnost na področju etnologije (delo v muzeju, kulturni ustanovi);
- dejavnost na področju etnologije po upokojitvi (donacija SEM);
- ljubiteljska dejavnost na področju etnologije (fotografiranje);
- delovanje v okviru SED (vodenje društva, vodenje sekcije, polemika, organiziranje posveta, občnega zбора);
- imenovanje za častnega člana SED.

Po obliki pa lahko razstavljeno gradivo razdelimo v naslednje skupine:

- predmeti (blok flavta, vezenina, diploma, vstopnica, pismo – poleno, šolska tablica in vrtavka);
- objave (članki, monografije, uredniško delo, odprto pismo);
- slikovno gradivo (dokumentarne in umetniške fotografije);
- promocijsko gradivo (razglednice, zloženko);
- dopisi (večinoma v elektronski obliki ali kot spremni dopis poslanemu gradivu);
- drugo (seznam podarjenih predmetov muzeju).

Vabilu se je odzvalo nekaj manj kot 10 odstotkov članov, zato je vzorec premajhen za resnejše zaključke. Kljub temu pa lahko na podlagi odziva in dobljenega gradiva postavimo nekaj zaključkov. Večina članov se ne spominja, kdaj natančno so se včlanili v društvo. Vendar pa se je dalo iz drugih podatkov razbrati, da se je vabilu za sodelovanje na razstavi odzvalo največ tistih, ki so postali člani že v sedemdesetih letih, med njimi je bilo kar nekaj ustanovnih članov. Sledili so tisti iz osemdesetih, najmanj pa jih je bilo iz devetdesetih, medtem ko je število tistih, ki so se društvu pridružili po letu 2000, zanemarljivo. To niti ne preseneča, saj je bilo v zadnjem času že večkrat ugotovljeno, da društvo v novejšem času predvsem med poklicnimi etnologi nima več tako močne povezovalne vloge, kot jo je imelo v sedemdesetih in osemdesetih letih. Morda preseneča edino to, da se tak koncept razstave ni zdel nenavaden starejšim članom. Očitno je zavest o identiteti premagala dvome o smotrnosti take predstavitve in nad bojznijo o pretirani samopromociji. Izmed mlajših kolegov in kolegic so se v večjem številu odzvali tisti, ki že sicer aktivneje sodelujejo pri društvenem delu in posameznih akcijah v zadnjih letih. To so predvsem člani izvršnega odbora SED, uredniki društvenih publikacij in organizatorji posameznih akcij.

Če pogledamo, v katerih ustanovah so zaposleni tisti, ki so se

Torta za TRIDESED. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

Torto sta razrezala predsednica dr. Breda Čebulj Sajko in dr. Marko Terseglav, vseh 30 let aktivni član SED. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

Pogovor med dr. Dušo Krnel - Umek in Sinjo Zemljič Golob. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

Dve tajnici SED, sedanja Zora Slivnik Pavlin in »bivša« Adela Ramovš. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

»Slavni« blagajnik SED Slavko Sakeljšek – več o njem v spominih Tanje Tomažič – med Damjano Pediček Terseglav in Tanjo Tomažič. Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005

*Študenti etnologije in kulturne antropologije: Urh Vrenjak, Mateja Panjan, Mateja Gorjup in Primož Primec
Foto: Alenka Čas, 17. 10. 2005*

odzvali vabilu, ugotovimo, da jih je največ iz muzejev, sledijo upokojeanci, za njimi so zaposleni v raziskovalnih ustanovah, nato zaposleni v ustanovah, ki se ukvarjajo s kulturno dejavnostjo, ena oseba prihaja s pedagoške ustanove, ena je podiplomska študentka, ena pa brezposelna. Glede na izobrazbo se je od triindvajsetih članov odzvalo dvajset diplomiranih etnologov (in antropologov), drugi trije pa so iz drugih strok. Kljub majhnemu vzorcu ti trije opozarjajo na dejstvo, da so člani SED tudi mnogi, ki nimajo v žepu diplome iz etnologije in se na tem področju udeležujejo ljubiteljsko ali pa so zgolj sipmatizerji oziroma ljubitelji slovenske etnološke dediščine.

Na koncu se nam zastavlja vprašanje, ali je taka oblika predstavitve Slovenskega etnološkega društva dosegla svoj namen. Celotna razstava je bila priložnostne narave; ker je bila postavljena v prostoru, namenjenemu muzejski kavarni, se je morala še pred koncem tridnevnega praznovanja umakniti delavcem, ki so zaradi predhodne zamude hiteli z montažo kavarniškega pulta in druge opreme. Čez nekaj dni smo podrli tudi druga dva dela razstave, saj prostor ni bil več primeren za obiskovalce. Tako je osrednji del razstave zaživel res le kot kulisa za družabno srečanje, druga dva dela pa sta brez povezave z jedrom izzvenela v prazno. Torej je bil namen, da se tudi z razstavo predstavimo širši, predvsem muzejski javnosti, dosežen le deloma. Glede na veliko odmevnost vseh prireditelj TRIDESED v medijih pa je nedvomno tudi razstava nekoliko pripomogla k boljšemu poznavanju delovanja društva.

Poleg že omenjene Melite Feltrin, ki je k postavitvi razstave pripomogla predvsem po oblikovni plati, se moram za pomoč zahvaliti še drugim študentom etnologije in kulturne antropologije, ki se združujejo v ŠEG, in tudi tistim, ki delajo v Slovenskem etnografskem muzeju kot varuhi in vodiči po razstavah. Razstave pa nikakor ne bi bilo moč izpeljati brez ekonomista SEM, Ludvika Benigarja, ki vedno rade volje priskoči na pomoč.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 2. 12. 2005